

Ribagorça: *Font del Melon* en la part més boscosa del terme de Les Viles del Turbó. *Font del Meló* a la part més agresta del terme de Montesa (entre grans obagues de pi). *Melón* a l'Alt Aragó, no sols a Ansó i més a l'Est, sinó també a la Canal de Berdun i a la Vall del Esca (Alvar, *ArchFilAr.* VIII, 26). Rohlfes el recollí en el lleonès i asturià d'Oseja, Cabrales i Pajares (*Hom. D. Alonso* III, 274).

Com vaig demostrar en la meua ed. del *Libro de Buen Amor* de l'Arxipreste de Hita, d'això ve el nom del seu heroi *Don Melón*. És versemblant que el nom del poble de Montmeló, en el Vallès, provingui també d'aquest nom d'animal (probablement *MONS MELONUM*, en genitiu plural, 'muntanyeta dels teixons', car allò seria terreny selvàtic en els Ss. v-ix). Altrament remeto a les meves notes d'aquell llibre i a l'article *MELÓN* II del *DECH*.

Un altre derivat de *MELO*, -ONIS o de *MELES*, sembla ser el cat. occid. *morerol* 'talp', que hom ha assenyalat a l'O. de Balaguer i a Peralta de la Sal; i el benasqués *moregol*, nom d'una mena de rates dels camps que piquen el braguer de la vaca (1965): no és el talp (que abans m'havia anomenat com *tabonera*) i el mateix muntanyenc m'explicà que són més petits que els rats.

MELODIA, pres del ll. tardà *melodiā*, i aquest, del gr. *μελωδία* id., compost de *μέλος* 'membre del cos, o d'una frase musical', 'cant acompanyat de música', i *ᾠεῖδω* 'jo canto'. □ 1.ª doc.: Llull.

«Que la ànima sia substància espiritual qui ho pot negar? --- Vivificadora és del seu cors --- ella ab los uylls del cors se adelita en veure belles coses, ab les orelles oir *melodia*, ab lo nas sentir odors plasents ---», BMetge (*Somni* I, Riq., 182.31); «àngels tots vestits de blanc, ab ses dyademes d'or al cap, sonant diverses maneres d'esturments, e altres cantant per art de singular música, que los oints staven quasi alienats de oir semblant *melodia*», JoMartorell (Ag., §47; I, 135.25). Alart en cita altres testimonis, en un doc. de 1421, en Escrivà, en *Albertà de Bretanya*, en el Nebrixa català. «--- Vós Verge sagrada / --- / clarificau la pensa entenebrada / y subveni ma llengua poc llimada, / que us puga dir, ab nova *melodia*, / noves llaors de vostra gran altesa», Arnau Dezcós, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* I, 244.1.10). «Lo Rossinyol ab sa *melodia* / canta la prosa que Déus los perdó --- molt bé us avisa / y ab *melodia* --- alaba 'l Senyó» en un romanç dels vells, MilàF (*Romllo.*, 569.55).

Verd.: «Les nines y donzells no preguen gayre / que 'ls tempta, omplint de *melodies* l'ayre / la verda cornamusa que s'infla sota un pi: / lo flaviol espignador refila / », «Los dos comtes s'asseuen en la molsa, / lligats pels sons y *melodia* dolça, / Gentil plantat a l'ombra se queda d'un auro / ---», «Doncs ¿què us heu fet, superbes abadies, / Marcèvol, Serrabona y Sant Miquel, / y tu, decrepít Sant Martí, que omplies / aquehex valls de psalms y *lodies*, / la terra d'àngels, y de sants el cel?» (*Canigó* I, 14b, 18b, XIII, 1d). «Sa veu trobà natura, i el cor sa *melodia*, / expandi-

ment de l'hora, prenyada d'emoció / ---», Joan Alcover (O. C., 15).

DERIV.: *Melodiós*. *Melodiosament*: «clamant-me de la gran crueltat dels prínceps infernals, pugé-me'n en lo mont de Rodope --- e aquí, com pus *melodiosament* puguí, sonant la rota, canté alguns virolays, ballades e cansons, loant vida lunyada de companyia de dones», BMetge (*Somni* III, Riq., 262.22). *Melòdic*. *Melodista*. [Belv.. i Lab. 1840].

CPT.: *Melodrama* 'diàleg acompanyat de música', 'passatge executat per l'orquestra, que expressa els sentiments d'un personatge en escena, mentre aquest canta i gesticula', 'peça dramàtica, caracteritzada per incidències sensorials i grossers procediments emotius, però amb acabament feliç', acc. que es documenta en fr. i angl. des de princ. S. XIX, i que en cat. i cast. no es registra fins a mj. segle; *melodramàtic*. *Melografia*. *Melomania*; *melòman*. *Melopea*, gr. *μελοποιία* 'melodia', 'música', format amb *ποιέω* 'jo faig' (i influït per l'oposició amb *epopeia*).

Melona, *melonada*, *melonar*, *melonat*, *melonera(a)*, V. *meló* *Melopea*, V. *melodia* *Melós*, *melositat*, *melrosat*, -ada, V. *mel*

MELSA, també oc. *mèlsa*, it. *milza*, origen incert, potser germànic, possiblement d'una forma **MILTIA* de procedència gòtica, cf. a-al. ant. *milzi* (avui *milz*), b-al. mj. i neerl. mj. *milte*, ags. *mil(e)*, esc. ant. *milti* (als quals correspondria **milti* en gòtic); sense descartar que més aviat sigui pre-romà. □ 1.ª doc.: Llull.

«Los hòmens no són iguals de estatura --- de atbesa ne d'altres dots; les partides del cors de l'hom no han paritat: la mà no val tant com lo cap, ne la *melsa* tant com lo cor, los dits de les mans no són iguals; los graus e estaments dels hòmens no són iguals: un és papa e alguns --- simples clergues; lurs sciències e lurs virtuts no són iguals ---», Eiximenis (*Do. Comp.*, NCl. xxiv, 95.1; *CoDoACA* XIII, 359); d'altres, però, els han equiparats: «la falsedat --- / destrossa y destrossant troba posada, / per fer-nos rebentar lo cor y *melsa*, / fent que fortuna ens sia a tots adversa / y veritat també vituperada», Ant. de Verí, a. 1623, JMBover (*BiEscrBal.* II, 497, viii-2.2). Vegeu-ne més dades antigues en *AlcM*, i el que en diuen els altres diccs.: *DAG.*; «*melsa*: part de la frexura: *splen, lyen*», BusaN. (1507, D-vi-2); i «la fel --- la *melsa*: lien.», «la *melsa* està en la part esquerra, en ella se purguen les feces de la sanc que hix del fetge», OPou (*TbPu.*, 252.292).

Fins avui ha seguit en ús general en tot el domini lingüístic; car dubto molt que tinguin un abast gaire gran, en els nostres països, les indicacions que es donen, per part d'alguns, d'aplicació preferent als animals; «bazo; quando se toma por la part de la assadura que en el animal recoge la cólera», CRos (1764, p. 150), definint *mèlsa* (amb e oberta, «aguda»), *mèlsa* a Tor i Àreu de V. Ferrera; «fica a la forrada la *mèlsa* de la bima» 'mete en el pozal el bazo de la ternera' a Benasc (Ferraz, 78, subratllant que ells ho diuen així